Liber.III.

Aduertendũ quoqꝫ q̃ quisquis es qui oꝛonẽ lucidaꝫ ꝛ intellectui comodã bẽ velis, cuta in p̃mis eiꝰ ptes pũctis distinguere. Hoc habito nihil est qd̃ cuiuscunqꝫ oratõis ptextũ te latere possit. Hãc autem oratione distinguendi p̃ puncta infra specialiter subiũctamus.

Liber Tertius in Nicolaũ

Peroꝛum de eplis conficiendis breuis explanatio feliciter incipit.

Epla est eoꝛ quibꝰ absentes siue nra siue illoꝛ cã nũcius fidelis. Epla sane vocabulũ grecũ est dictũ a mittendo eo q̃ ad absentes mittat. Hã qd̃ grece epla dr̃ latine lrãs in plurali nũero vocamus. Iugiendꝰ est itaqꝫ iste error ne dicamꝰ. Recepi vnã lrãꝫ hodie ex nũcio genitoris meiꝫ recepi vnas litteras, binas litteras, trinas lrãs ꝛc, dicere debes. Nam littera in singulari nũero elementum vocatur, vt a, b, c, ꝛc.

De generibus epistolarum

Epistolaꝝ duo sũt genera. Scꝫ missiua ꝛ responsiua. Et hec quidẽ multiplr̃ dicuntur. Hã q̃dam sunt dũtaxat de rebus diuinis, vt epla beati Petri, Iacobi, Pauli. Alie sũt de moribꝰ, vt eple Senece, epistole beati augustini, iheronimi, ambrosij. cipriani. ꝛ alioꝝ. Alie sunt de rebus seuetis ꝛ grauibus, vt que belli vel pacis tpe. aut ex castris ad vrbẽ. aut ex vrbe in exercitum scribũtur. Alie sũt q̃ de rebus nouis qualescũqꝫ acciderint certiores faciunt absentes. Alie sunt plolatorie. vt si ꝓinqui alicui vel amici mors. vel calamitas interuenerit. Alie p̃mẽdatiue. vt cũ nos ipsos. aut aliq̃ amicũ. aut familiarẽ lr̃is p̃mendamꝰ. Alie hortatorie. vt cum filios. familiares. affines. discipulos. aut quosuis alios. ad mores. ad studia. ad laudem. ad decus. ad gloriaꝫ cohortamur. Alie amatorie. q̃ magis poetaꝝ sũt. vt eple Ouidũ ꝛ aliorũ. Alie de rebus familiaribus atqꝫ domesticis. vt de predũs pecore. vino. frumento. seruis. ꝛ aliis hmõi. Alie postremo locose q̃ dũtaxat animi grã scribũtur. vt cũ deficiente etiã materia scribẽ quicq̃ occurrit. In his oibꝰ istud quantũ moneo vt epla stilũ familiarez habeat. ñ grãdiloquũ. nec vbis nouis aut inusitatis sit ptexta. Habeat insuꝝ pstructões faciles planas ꝛ minime implicatas. Raro etiã (si recte scribere cupis) ꝓphrases. i. circũlocutões ꝛ obscuras sẽtẽtias admittere sinas

De quinqꝫ ptibꝰ epl'e

Partes epl'e (vt de his rebus vulgarem traditicnez imitemur) sũt quinq;. Salutatio. Exordiũ. Narratio. Petitio. Conclusio. Nec nõ est ex necessitate vt queq; epla has partes habeat. Nã epl'e familiares/ quib⁹ amic⁹ amico scribit non a salutatõe aut exordio sz ab ipsa narratõe sumũt iniciũ. Sicut vbi materia talis est q̃ nõ eget his q̃ in exordio dicũtur/ et cũ de reb⁹ familiaribus aut domesticis z alijs hmõi scribim⁹/ exordio salutatione aut petitõe vtimur. Item cũ hostib⁹ aut exteris a fide katholica scribimus/ salutatõem omittimus. Licet qr̃ q;z aliquid loco salutatõis ponamus. Sicut cũ ad maiores z digniores scribere ꝓingat/ nõ a salutatõe sz a ꝓmẽdatõe exordiendã erit epl'a. Maiores enim nos nõ salutare/ sz nos/ nõmq;z opã illis ꝓmẽdare debem⁹. Quibus aũt verbis ipsa salutatio debeat confici generalis doctrina dari nequit, sed nõnulle salutationes z commendationes inferi⁹ sũt annotate/ eo q̃ quisq; per exercitiũ assiduus pro arbitrio suo quas voluerit commendationes aut salutationes sibi fabricare poterit.

¶ Commendationes ad Papam.

Beatissime pater post devota beatoꝝ pedũ oscula. Beatissime pater post humilẽ pedũ sacroꝝ osculatõez. B. P. post humiles ad sacros pedes ꝓuolutõz Sanctissimo in xp̃o pr̃i z dn̄o/ dn̄o Sixto sancte Romane z vniversalis eccle põtifici maxio Johãnes panoni⁹ post beatoꝝ pedum oscula subiectionem tam humilem.

¶ Ad Cardinales z Patriarchas

Reverẽdissime in xp̃o pr̃i z dn̄e dn̄e colendissime post sacraꝝ manuũ oscula. Reverendissime in xp̃o pr̃i z dn̄e/ dn̄e obseruãdissime p⁹ hũilẽ sacraꝝ manuũ osculatõez

Ad archiepiscopos

Reverẽdissime in xp̃o pr̃i z dn̄e/ Dn̄e colẽdissime p⁹ devotã sui seruitoris ꝓmẽdatõez

¶ Ad Episcopos z Prelatos.

Reverẽde in xp̃o pr̃i z dn̄e. Dn̄e gratiose post hũilẽ ꝓmẽdatõem. Reverẽde in xp̃o pr̃i z dn̄e Dn̄e colẽdissime p⁹ ꝓdignã ꝓmẽdatõez Nic scias q̃ iã fere vbiq;z vel adulatio vel aliquid aliũ obtinuit vt z eos reverẽdissimos appellare oporteat. qõ te haud ignorare velim ne dum ꝓceptis insistas reliqui temeritatis te arguant.

¶ Salutatões p religiosis

Salutẽ z sp̃i in dn̄o ꝓsolari. Basim pro reliq; in eo qui ẽ ꝑa salus. Hũ z ꝓsutias inimici supare Si vales bũ est/ ego quidẽ valeo. Deinꝑm p salute offert iohannes

Liber.III.

Hieronimo equiti aurato. S.pūmā dicit. Obediētiam debitā cū
Merita siue tituli diuersis psonis attributi būli pmēdatōe
Ad archiepōs z plātos. Reuerēdissime pī. Gratiose pater.
Ad Abbates z plātos. Reuerende pī. Gratiose pī Ad Mo
nachos: z frēs. Honorabilis pater. Religiose frater. Ad sacer
dotes simplices Honorabilis vir. Venerabilis vir. Ad docto
res z magistros. Egregie dñe doctor. Clarissime dñe doctor. Ho
norabilis mgr. Venerabl' mgr Ad doctores vl alios pstātes vi
ros. Insignis dñe doctor. Clarissime dñe doctor. Clarissiē iurisco
sulte. Docātissime vir. Humanissime vir. Excellentissime vir. Pre
stantissime vir. Eruditissiē vir. Gratissime vir. Facundissime vir.
Disertissime vir. Integerrime vir. Jocundissime mgr. Dignissiē
dñe doctor. Spectabilis vir. Ad Cesarem
Sacratissime Cesar. Inuictissime cesar. Gloriosissime cesar. Sacra
tissime imperator Ad Regem
Serēnissime rex. Illustrissime rex.
Ad Principem Illustrissime princeps Illustris princeps.
Ad Comitem. Magnifice comes Ad Baronem. Generose
dñe Ad Militē. Strenue miles Ad Nobilē. Nobilis vir.
Ad eum qui regit magistratū. Spectabilis. Prestātissiē vir. Cla
rissime vir Ad popularē. Bone amice. Ad patrem. Carissiē
genitor. Dulcissime pater. Amantissime vel Metuendissime pī
Ad Preceptorem. Preceptor dilectissime. Preceptor metuende
Magister honorande Ad Patronum Promotor singularis.
Domine obseruande. Domine z fautor carissime

Ex his babes quo nā mō in epistolis exordiendis te exhibere
debeas. Nā gnalē debis doctrinā dare nō possum⁹: cū ei⁹ rei stu
diū pēdeat ex ꝓgnitōe mlt̄ax rex: z ex scientia titulox: aut meritox
qui cuiqz: vt bō est: assignari debent. Curabis igit in quauis salu
tātōe quis sit cui scribas: z quare scribas. an vicz sit maior equalis
vl minor te. Et: an aliquid lr̄is petēdū sit: an aliquid ardui notifi
cādū: an aut narrādū. suadēdū aut phibēdū sit aliquid. Et ꝓm hoc
facies salutātōes: z alias epl'eptes. Cauēdū ne dictōez dñs bono
ris cā ꝓpūs nōiba⁹ aňponam⁹: dicētes: dño nicolao dño pirrho Ve
rū nomen dignitatis aut mgr̄at⁹ pōt addi p⁹ ꝓm nomen. vt si ita
scripserim⁹: Sixto pōtifici maxio Friderico romano imperatori.

Latislao boemorꝝ regi Joanni epo Lauetino Joanni magrociuiū
wiñ Est etiā freqñs in eplis scribētis pseudo, vt in salutatōe
nomē dignioris ponat ti b vsu Ciceronis ⁊ aliorꝝ doctorꝝ virorꝝ
euenire nō videm⁹: quin poti⁹ sp nomē scribētis añponat. (esto) q
is cui scribit dignitate scribētē añcellat, vt Bernardus perget Jo
anni epo, Lauen. plurimū sese pmendat De exordio

Exordio in eplis tūc est vtēdū: cū absenti psuadere vtimur
qd cupim⁹: aut cū animū legētis nobis reddere fauorabi
lē intēdim⁹: ⁊ ad b efficiendū vtemur artificio: qd Tulli
us in sua rethorica tractat: vicz reddēdo nobis lectores trāx nrāx
vt benuolos ⁊ dociles vl attētos. Utemur etiā (si op⁹ fuerit) pfir
matōe, pfutatōe, diuisione, ⁊ reliquis q etiā oratio exigerit, sz b nō
in omnib⁹ eplis facilēdū est. Et hec ola eo artificio pponēda sūt, vt
nullū in his artificiis sz ola ex tpe scripta esse videant. Ordina
bis igit epl'az tuā b mō. Primū a salutatōe aut pmēdatōe epl'e tue
inicū dabis. Deinde (si materia exposcit) exordiū subiicies Tertio lo
co q narrāda sūt narrabis. Quarto petitōez (si quā habes) cū qua
dā modestia: ⁊ ybis ad eā rem pgruis ordinabis. Tandem pciu
dēdo epl'az breuiter. intētionē tuā ex dictis porib⁹ explanabis. Pz
qm pueros iniciare intēdim⁹ materia nostra nō erit quo pacto ar
tificiose singule de ptes pstituant. Nā hoc solidiorē poscit etatem
Et in his Ciceronis lucubrationes sunt consulende Nunc autem
fingenda erit aliqua epl'a. ⁊ eius sententie ⁊ termini occurrentes.
vt poterim⁹ exponendi: qua inuenies induti (quasi p ludū iocūqz)
matora capescere possint.

Jch hab emfangen dyne brieff)

Accepi litteras tuas. Accepi abs te trās. Reddite mihi fuerūt
lte tue. Reddidit mihi. casp ciuis wiennēsis trās tuas. Accepi qd
ad me Joanni dedisti trās. Accepi epl'az quā ad me scripsisti Et
tulit mihi thomas epl'az tuā Nota q differūt do tibi trās ⁊ do
ad te trās. Nā do tibi trās intelligit: qz trado tibi trās et eas alte
ri psignes. Sed do ad te trās. b est: dedi. Petro tabellario ad te
litteras. id est. Dedi petro litteras quas ad te scripsi Item di
cimus potius abs te: q ab te. Quia ad iungitur cū liquidis l. ⁊ r.
Cum i quando est consona. Abs vero cum t solum ⁊ qñqz cū q. vt
Therentius. Abs quiuis domine beneficium accipere gratuz est.
Cum ceteris vero consonantibus iungitur a. vt a domo. a nobis

Liber.iii.

Dyne dieff haben mich vast erfreüt

Lre tue magnã mihi voluptatem attulerunt. Littere tue mihi gratissimẽ fuerũt, Lre tue nõ mediocri voluptate me affecerũt, Lre tue mirãmodũ mihi iucũde fuerũt. Ex lrio tuis nõ mediocrẽ letitiã nõ percepi, Quãtũ voluptatis mihi lre tue attulerit vix exprimere possũ Litteris tuis nil mihi iocundius accidere potuisset, Litterio tuio nil mihi poterat gratius afferri, Littere tue singulari me letitia affecerũt. Littere tue gratissime mihi ac iocundissime fuerũt, Dixerunt gratum z iocundum, Gratum eñ proprie est in rebus ex quib⁹ speram⁹ comodũ. vt aspect⁹ messis, oleax, vineax, grat⁹ est Iocũ dũ vo solũ est q̃dã grã delectatõis tñ. vt flumina. fõtes. nemora rose. floreo iocũda sũt, Insup hõ afferẽs alteri letitiã iocũdiu dẽ etã si tpe sit tristis. Afficere significat quãdã affectionẽ siue dispositionẽ inducere z frequenter hz actñ cũ abltõ p⁹ se. vt h negotium afficit me dolore. i. inducit in me dolorẽ. Afficit me molestia. i. inducit mihi molestiam. afficit me letitia. afficit me iniuria. afficit me gaudio. afficio te voluptate. Est aũt affectio (vt Ciceroni placz) animi z corporis ex tpe aliqua de causa mutatio. vt dolor letitia gaudiũ z siliã. Sũt z aliqua ꝓposita a facio. vt officio. i. noceo. Et deficio qõ interdũ sccat deesse z regit actñ. vt temp⁹ deficit me h est tpo deest mihi. Interdũ significat recedere de vno ad aliuz z tunc hz actñ mediante ꝓpositione ad. vt ille deficit a celare ad regẽ (der trit vom keiser zum künig) Et efficio. i. facio Et ꝓficio. i. fruãũ vt ꝓfectũ facio. vt iuuenes discẽdo ꝓficiũt. Et ꝓficio. i. ꝓpono alicui rei agende. vt ille ꝓficit scolarib⁹. Et sufficio qõ interdũ significat satis esse. interdũ. i. substituo in locũ alteri⁹. vt iohãnes est suffect⁹ in locũ petri. z ꝓficio qõ interdũ ꝓ facio. interdũ ꝓficio ponit. vt ꝓfeci negociũ tuũ (ich hab din sach vßgericht) Officiũ est virtutis actio. vñ agẽs qõ debet agere fecisse dẽ suuz officiũ. Sicut dicim⁹ Eo obuiaz legato officiũ grã. qz sic debeo. Magistrat⁹ quoqz officiũ dẽ. Et artes bone suũ hñt officiũ. vt dicim⁹ h est officiũ grãmatici. officium medici. officium architecti. (wän vß dinen brieffẽ vßtee ich dz du gesunt bist. vnnd mich nit wenig sundet vast lieb hast Ex lrio eñ tuio facile pspexi te z valere z nõ mõ me diligere sz z vehemẽter amare. Nãq̃dẽ ex lrio tuis intellexi z tibi bñ esse z me qdõ te nõ solũ diligi sz etiã vehemẽter amari Aũ ex lrio tuio facile

cognouerim te z incolumē esse z nō vulgariter sz etiā mirifice ama
re. Nota hic qñ lingua vnacula nra dicim⁹ (wā) tūc latīe ei⁹ loco
potes ponere ynā ex his dictōib⁹, eñ, qñquidē, cū, qñ, quippe, nam
nanqz, quia. Sz hec quidē signa in oratione diuerso ordine locāt.
Nā illa dictio eñ nūq̄ ꝓponit. sz sp in scdo vel tertio ordine locat
vt ego eñ, ex his eñ. Hz nā qñquide z qñ ꝓponūtur Hz nanqz qñ
qz ꝓponit. qñqz postpōit. In pmis pslideradā est hec regula, q̄ ea
q̄ p verbū ꝓiūctiū vel alteri⁹ mōi z ꝓiunctōes q̄ vl vt dicūt. longe
eleganti⁹ sine q̄ p infinitū dicūtur. vt scio te legere (ich weis das
du lisest) z nō. scio q̄ tu legas. Scio magistꝝ venisse. z non, scio q̄
magt venit. Certum est te dñm sequi nō posse. z nō, certū est q̄ non
poteris sequi dñm tuū (Es ist gewyß das du dynem herre nit fol
gen magst) Nota q̄ certū est. Adē significat qd manifestū est aut ex
plorato est (es ist gewyß) vt hic cepimus. Aliqñ, i. deliberatū z cō
stitutū est (ich hab mirs fürgesetzt) Et tūc pstruit cū dtō, vt certuz
est mihi potius mori q̄ hanc ignominiā subire (Ich hab mir für
gesetzt ee zusterben dann dise schmacheit zeleyden. Facile pspexi
Nota facile significat nō dubie z manifeste. Et nota q̄ tam facile
q̄ longe volūt ꝓpatū. aut dictōes significantes diuersitatē, vt ali
ter secus. aut ꝓposita a pre. z generalr qualcūqz dictōes q̄ quādaz
eminentiā vel suplatōez significāt, vt Plato longe doctior est ari
stotele, longe supat. lōge pstat, lōge vicit, lōge dissilis, longe alien⁹
longe diuersus. Item longe z facile iungit etiā nōi pnceps eo q̄ su
platōez significat, longe princeps. Cicero inter oratores fuit facile
pnceps Hz aūt, vero z, porro eandē inter se hnt significatōnem
dnt tñ in B q̄ sed sp in pncipio clausule ponitur. Vel z aūt ponū
tur añcedente aliqua dictōe. z ꝓiungūt sensum sensui. vt ego scribo
tu aūt legis. ego vigilo tu vero dormis. Porro nunq̄ postponitur
nisi cū dicimus Age porro aut quid simile. Hz apud quosdā (z p
sertim poetas) significat longe vel certe vel postea vl vltra. ideoqz
sepe in medio nō in pncipio ponit Quinetiā aliqñ id significat
qd sz etiā, aliqñ imoetiā. Quin, i. quinetiā, vt Virgi. Qui aspa imo
q̄ mare nūc terrasqz metu celūqz fatigat ꝛc. Significat vt ñ, Et ir.
Hic tibi ne qua more fuerit dispēdia rāti. Qui vatē insanā aspici
as, aliqñ fcat cur, nō, vt quin poti⁹ im⁹ concubitū. Aliz qñqz po
nitur p q̄, vt aliter ego feci atqz tu, Et ꝓiūctō sepe ponitur bis vbi

semel posita sufficeret. sz hoc quidez fit ad maiorem rei expressionē vt ego quotidie lego z studeo aliquid. Ego quotidie z lego z studeo aliquid. Ego te z diligo z amo. Ego dilexi te z bene feci tibi (Ich verspricht dir dz du mir vñ ich dir vergeben will) Do tibi fidē z te mihi veniā datur. vl sic. Do tibi fidē q̃ tu mihi z ego tibi veniā dabo. Et iste est elegāt mod⁹ loqndi licet ꝓbū dabis videat deficere. nā videt sic dici debere. q̃ tu mihi veniā dabis. sz ñ requirit. Nā est rla. cū in oꝛōe aliqua plura sūt supposita ꝓbuz sequi dz vltimū suppositū. z cū eodē bre ꝓuenientiaz in accidētib⁹. vt ego te de grāmatica. tu me de epla pcōtaris. Sabintelligit eñ in prima pte pcōtor. Sic etiā ibi Tu me de eplis. ego te de grāmatica pcōtor. Hoc tñ fallit cū sermo sit p ꝓpatōez aut similitudinē. vt longe meli⁹ ego q̃ tu illō dixissem. Cicero ita elegāter ꝗ vt tu dixisset. tu meli⁹ q̃ ego diceres. In his oꝛoib⁹ z similib⁹ ꝓbū nō dz bre ꝓuenientiā cū secūdo supposito. sz cū primo. Do tibi fidē. z habeo tibi fidē drñt. Nā dare fidē est aliquid sancte ꝓmittere. quemadmodū lingua ꝓnacula dicim⁹ (Ich verspricht dir by mynen trū wen) Dz bre fidē. est qd dicimus lingua ꝓnacula (Ich getrū wen dir) Et a fides venit pfidus. penultima breui. hoc est. is qui fidē violat. A fido ꝓdo venit infidē⁹ penultima lōga. z est is cui nō est fidēdū (dem nit zu getrū wen ist) Dare veniā nō est qd indulgere. nam ꝓpe indulgere est pcedere z cū quadā quasi suauitate aut facilitate pmittere. vt indulget gulosi vētri. Quintilian⁹. mollis illa educatio quā indulgētiā vocam⁹. Nō itaqz latine dicis. Eo romā p indulgētia. sz dicere debes Eo romā ad impetrādā veniā. At ex aduerso dñ fit vt venia p indulgētia ponat. vt da mihi hanc veniā. ꝗ est indulge aut pmitte mihi. Et cū venia tua ibo. ꝗ est dabis veniam si ibo (Ich will geen mit dynē erloubē) Est q̃ dare veniā ignoscere vl pmittere z q̃si indulgere (Der schulmeyster hat erloudt synē schull em hyn weg zegeen) Iudi mgr dimisit discipulos suos Iudi mgr indulsit discipls suis vt abirēt Iudi mgr dedit discipulis veniā ab eūdi. Iudi mgr dedit discipls pmeatū Scias q̃ in epte dicis. Iudi mgr dedit discipls licētiā. Licētia eñ est libertas q̃dā poti⁹ ad male agendū. Et dz a ꝓbo licet. ꝗ est cū lz quicquid libet. Cōmeat⁹ tria fert. Annonā. locū in quo annona custoditur. z facultatē abcūdi. Et in hoc tertio significato accipim⁹ hic supra

Regula generalis in litteris scribendis.

Pre plūcōes/cū si,z siles, Et de ppositōes in,sub,ad,apd,pter ꝗ,p.e,ex,ob. Itē nōnulla aduerbia,vt dinc,deinde, deinceps, interim,interea,pterea,itē ꝛc,dñt postponi dictōib⁹ quib⁹ pūiter ppo ni pseuerūt,vt Dēs cū honesta facim⁹ nihil est qd̄ vereamur, Ad nos si in tpe venisses oia tibi p voto successissent. Qib⁹ in red⁹ bōe stas pferēda est. Nemo est qui nō diuina sub ptāte pstitut⁹ sit. Et ticā ad vrbē postq̄ accessi. Nolana apud menia hanibal a marcel lo in fugā ꝗsus est. Tuā pter causaz oēs carem⁹ patria, Nullius oēs ꝗ hostes rēpublicā defēsuo fuit. Nris ex agris pec⁹ oē abactū est. Tuā ob causā libzū hūc scribendi suscepi, Tuā dehinc erit cu ra nequid detrimenti accipiā. Ad hūc modum facias in reliqnis.

Ex hac rle nascit alia z talis, q̄ inter substātiū z adiectiū interdū aliquid interponatur/dūmō ex hac interpositōe ozo nō fiat obscu ra/aut bona amittatp sonātā. Vt nulla apud aulicos est religiosis obseruatio. Alia regla, vbū in fine clausule locandū est ctebzo. vt Ego te pmendare nō cesso, B venustius est/q̄ dicere. Ego nō ces so te pmēdare(Ich hab dich vast lieb) Amo te valde. Amo te plu rimū, Amo te maxime. Eximie amo te. Amo te vehemēter. Amo te sūme, Amo te mirifice. Amo te magnope. Amo te sup̄ modum. Amo te plus equo. Amo te sup̄ q̄ dici pōt. Incredibil' est me⁹ er ga te amor. Incredibili te bñuolētia pplector. Ardētissimo amore te pseqor. Nō possuz mei erga te amoris magnitudinē exp̄mere (Ich hab dich auch widerum lieb) Ego quoqz(mi bernarde) a mo te mutuo. Ego quoqz redamo te. Egoqz nō minozi amore te p plector. Ego tibi in amore tūdeo Ego quoqz nō sisno in amore me abs te superare. Nota hūc modū alloqndi abentes cū quadā sua uitate/cū dicim⁹/mi iohānes/mi teozi. Mutuo amore est amā tē te amare. qd̄ vnacula lingua his vbis intelligim⁹ (den lieb habē der dich lieb hat) Sz vicissim amare/vel vicissim aliquid facere p prie est p vices amare/vl aliquid facere. Vt cātam⁹ vicissim. i. qñ ego cāto tu siles/z qñ ego sileo tu cātas. Legim⁹ vicissim, i. qñ ego lego/tu nō legis/z cū legis tu/ego nō lego. Idē intellige in hac di ctōe inuicē/q̄ nis nō adeo exacte hec apd oēs scriptozes obseruent. Caue diligenter ne dicas/hac vice tūm volo tibi mozē gerere. Sz dic nūc tūm/nec vna vice tūm, Sz semel tūm/nec duab⁹, trib⁹, vl quartu

dꝛ vicibus ſꝫ bis, ter, quater, nec da veniã hac vice: ſꝫ da veniã nũc tũ (Ich bab dich lieb als myn eigen leben) Eque te vt vitã meaꝫ carꝫ habeo. Instar vite mee apd̃ me eo. Nõ ſecꝰ ac vitã meã, ꝓ̃ am te carꝫ habeo. Haud aliꝯ te amo q̃ ꝓ̃ am vitã. Ita te amo vt vitaꝫ meã Perinde te vt vitam meã carꝫ habeo. Nota ꝓ̃ us ſcat idem qd̃ meꝰ tuꝰ suus. vt ꝓ̃ comodo ꝶ facio, i. meo comodo. ꝓ̃ comõ facis, ꝶ est tuo comõ. ꝓ̃ comõ ille facit, i. ſuo ꝓmõ. Proinde ſignificat qua ꝓ̃ter vl̃ q̃ l̃ ido. Subinde ſcat ſtatim pꝰ. vt Oratꝰ ſi dicit recte: ꝓmũ gaudere ſubinde ꝓceptũ auricules ꝶ instillare memẽto. Capit etiã ꝑ frequenter cũ quodã intervallo, vt ſi ſepe retro reſpiciã an aliq̃s me ſequat dicã ſubinde reſpicio. Veriũ ſo ſcat de dinc vl̃ deinceps Perinde qñ ſcat ita tũc vult pꝰ ſe acſi vl̃ atq̃ ſi. vt lege pinde acſi ꝓceptoꝛ adeſſet Sꝫ qñ negatõ ꝓcedit exigit etiã ꝑ. vt Vueroniꝰ. Nulla tũ re pinde motꝰ q̃ reſpõſo mathematici Nota pꝰ ſecus ſp dꝫ ſequi ac vl̃ q̃. vt lõge ſecꝰ ac ego fecit, z lõge ſecus q̃ ego fecit (wañ ich on dib bin ſo dũkt mich ich habe verloꝛn baldo leben) Et cũ ſine te ſũ dimidio anime mee carere videoꝛ. Dimidio aie mee maneꝰ eẽ videoꝛ: qñ tu nõ es apd̃ me. Nec dimidiũ aie mee bre videoꝛ qñ te careo. Cũ tu mecũ nõ eo: deeſſe mihi dimidiũ aie mee videt. Diſtinctio nꝭ facit vt ne dimidiũ aie quidẽ mee videat bre. Nota iſte modꝰ loqñdi. videoꝛ mihi q̃ ſis bonꝰ vir. vidꝛ tibi q̃ ego ſuꝫ doctꝰ. vidꝛ illi q̃ tu legas. vidꝛ nobis q̃ malefacistis ꝛc. est plane rusticꝰ z puerilis. Quere ſic dicẽdũ ẽ Videris mihi bonꝰ eſſe vir. videoꝛ eſſe doctꝰ. videris illi legere vl̃ demini nobis male facere Cũ aliq̃ñ est adverbiũ z ſcat qñ. vt cũ ad te venio ſp inuenio te ſcribẽtẽ. Aliq̃ñ ſcat ꝓtim: qd̃ lingua vulgari dicitꝰ (eintbalb) z tũc ſp ſequit tũ. vt amo te tũ ꝓter neceſſitudinẽ nꝭ z. tũ ꝓter ingeniũ tuũ. ꝶ est ꝓtim ꝓter neceſſitudinẽ nꝭ z ꝓtim ꝓter ingeniũ tuũ. Et qñ tũ z cũ ſcãt ꝓtim ſp ꝗbo indicatiuo iũgunt. Repit etiã tũ ꝑ ꝓtim aliq̃ñ duplicatũ: ita q̃ nõ ꝓcedat cũ. vt tũ ingenio meo tũ ſtudio tũ diligẽtia factũ est. Aliq̃ñ cũ est ꝑpoſitio. Vbi nota q̃ nũq̃ est iũgẽda ablto ſignificãti inſtrumẽtuꝫ. ſed cum ablũ ſine ꝓpoſitione ꝗbo iungas. vt percuſſi eum gladio. z nõ dicas cũ gladio, oculis te ꝓterui. nõ cũ oculis. calamo ltũs ſcripſi. nõ cũ calamo Sꝫ qñ ablti ꝓiũctõꝫ quandẽ ſignificãt z nõ inſtrumẽtũ. tũc requirũt ꝓpoſitionẽ cũ. vt cum laboꝛe ſcribo. cũ etate cre-

scit prudentia, cum moratis viris ambula, cum facilitate disco. Cū tempore oia flūt. Aliqñ cū est ꝓiūctio subtūctiua. vt cū in argētinā venissem. Apud z penes in B dñt. ꝙ apud minus est ꝙ penes. Mā apud te res est qualitercūqz teneat. penes te aūt ē qñ quodā modo possidetur (Und solt ich nit ein auffmercken haben auff minen staut zu haut eistet ich zu olt in dinē hofe vñ het mitsampt dir einen iust in dinen maierhofen doumgarten vnd schefflein) Nō nisi dignitatis mee rōz haberē aduolarē mox in suburbanum tuū meqz vna tecū cū p̄diolis z pomariolis z ouiculis oblectarem Vel sic. Nisi dignitatis mee ratio me traheret ꝙ p̄mū ad te in suburbanū tuū venirem. z in p̄diolis pomariolis z ouiculis tuis oblectarer. Nō aliqñ significat vex vl sz vt hic. Et tūc ponit in p̄ncipio clausule ꝙ cū supiori clausula nulla hz ꝓnexiōz. Nisi in p̄ncipio sentētie indicatiuo iūgitur vt Cicero, nisi forte putamus demētem. P. scipionē affricanū fuisse. aliqñ vt hic iūgit cū ꝓiūctio qñ scz nō est in p̄ncipio sententie. Ratione hōe qñ iūgit gtō significat respectū hōe. qō dicim⁹ lingua ꝓnacula (Ein auff seben) z capit in bonā ptē. vt habēda est ratio salutis z ratio dignitatis. i. respectus habend⁹ est ad dignitatē z salutē. Hz qñ ꝓiūgitur abltō cū ꝓpositione cū tāc significat negociū z quasi ꝓmertiū hōe. vt ille hz ratione cū hostibus (Der hat gemeinschafft mit den finden) Aduolarē p metaforā dictū est B est ꝙ celeriter venirē siue ꝓperarez Et differt a maturare. Mā mature dī cū neqz citi⁹ neqz serius aliquid fit. sz media quadā via z tp̄ata tenet. vt etiā poma dicūt matura qñ neqz cruda sunt neqz caduca z squalentia. sed tp̄e debito adulta ac maturata. Est ergo mature sine impetu z cū moderatōe aliquid agere. Suburbana pluralis nūeri tm̄ z suburbiū dicūt dom⁹ ꝓiūcte instar vrbis z vrbi. ꝓinque extra muros tñ. Suburbiū ro significat p̄diū in suburbanis Et hz pluralē nūerū suburbana. i. p̄edia in suburbanis. Frequētes ro dom⁹ ex suburbio dicūt vic⁹ ꝙ sūt instar vici vrbani (Ein dorff) Vicus vero vrban⁹ ps vrbis est (Ein gassen) Vt roma diuisa fuit in vicos sup mille. Iñ venit vicin⁹ quasi ex eodē vico. Et vic⁹ extra vrbē qui z pag⁹ dī muris caret qui si muros habeat castellū dī qō est diminutiū a castro Castrz aūt beat locū muris munitū instar vrbis. Hz castra in pl'ali sunt loca in quib⁹ milites tētoria fixerunt vt illic maneat exercit⁹.

Liber.III.

Opidū est oīs vrbs preter romā.q̄ primus vrbs dicta est, Fecitq̄z vt ceteta opida eodē nōie appellarēt ¶ Ille dicūt dom⁹ extra vrbē z suburbia q̄ pstituta sūt habitādi causa ¶ Predia nō solū dicunt ea q̄ sūt in opidis.sz etiam stabula z alia meritoria in villis z vicis ¶ Ager si iūgit cū nōie vrbis ꝓcat territoriū vt ager wiennē sis. Significat z locū in ture quē colim⁹ siue arādo siue serēdo arbores. Et differt ab aruo.nā aruū intelligim⁹ terrā in qua fruges serūt(ein buacker) ¶ Prediolū est diminutū a ꝑdiū. Ponūt aūt diminutiua q̄nq̄z necessitatis cā.vt velim ēxprimere paruū puerū dicā puerulū. Interdū hūilitatis cā.vt si velī dicere res meas eē pauas dicam reculas(mein dinglich) Interdū cā ꝓtēpt⁹ vt cū boiez vocam⁹ homūtionē. Interdū cā blādiēdi vt superi⁹ dixim⁹ ꝑdiolis pomariolis.z oniculis.p predūs.pomarūs.z oulb⁹. ¶ Scias etiam aliqua esse nōia q̄ voce videt hīre diminutiuoz z ꝓcatiōe diminutiua nō sūt, Vt sūt ista auūcul⁹ fr mūis. Cunicul⁹ a cunal(ein künig lin) ¶ Muscul⁹ auis. Sicercula nomē leguminis. Monacha culter tōsoris(ein scheermesser) Annicul⁹ annicula lū.i.vni⁹ anni.vt annicu lus puer.sicut bin⁹.trin⁹.quadrin⁹.i.duoz.triū.vl quattuoz.annoz Ridicul⁹ ridicula lū.i.dign⁹ risu. Aernacul⁹ la lū.i.domi nre natū Ambracul⁹.cenaculū.crepūsculū. Amiculū gen⁹ vestis instar palij Curriculū cursus z loc⁹ in quo currit. Cubiculū quēticulū. Baccul⁹ sile nō est diminutū sz bz diminutū bacill⁹ ¶ Pomariolū est diminutū a pomariū. Est aūt pomari⁹ loc⁹ pomis pslit⁹(ein bomgarten) siue loc⁹ in quo poma reponūt(ein opfel kasten) Pomerīū āt vt Cit⁹ Liui⁹ scribit. Est loc⁹ apd̄ muros vrbis tā intra q̄ extra in quo edificare nō licz. ¶ Oulcule est diminutū z dicūt pue oues. Et aduerte q̄ pec⁹ pecudis nō solū ꝓcat oues. Nec est dīa inter pecus dis.z pec⁹ dris. Bz h̄ nomē pec⁹ p vtroq̄z gtō ꝓcat qd̄ sub impio dominis e papulo terre pascit. vt bos.equus.asin⁹ ꝛc. ¶ Amēta aūt dicūt mlta pecora simt. Fere aūt sūt bestie quadrupedes q̄ nō sūt māsuefacte. Que aūt sūt māsuefacte dicūt Cicures. vt canis. Caper. Leo.z quicquid cicutari potest. Cicutare aūt est māsuefacere(Zeste vartone)(Ich wūt mir dyr zusamen klubē die kcūter.ab lesen die winder abzechē die opfel.mitsyn in dem weinlesen vnd besechen dy preß vnd wolt kasten den most auß dem grūt vnd wolt nicht vnder wegen lassen das mā zu der zeit bracht zu

thuon) Legerem tecū oluscula decreperē uuas colligerem poma
adessem vindemie inuiserem torculū mustū de lacu degustarez, nec
a ceteris q̄ agere fere oēs ꝗ tpe ꝓsueuerūt abstinerē Legere ptinet
ad trās. Etiā fcat colligere. vt hic. Hz legare ē mittere vl testamēto
relinq̄re. vñ legati, i. oratores z legatum qd testamēto relictum est.
Vino quid significet notum est. Hz inter poma acina baccas z
nuces ꝗ interest Acina inter fruct⁹ minores arbor fructicū q̄ dē
sius nascūt. vt vue. grana mali. mora grana. sambuci grana. ebuli z
quicquid est sile Bacce aūt sūt fruct⁹ lauri. olive. mirti. lentisci. z
siliū. Fruct⁹ aūt bis maiores quib⁹ vescimur poma dicūt. vt cerasū
prunū. mespilū. Fruct⁹ vo inclusi cortic⁹ duris nuces dicūt. vt ca-
stanea. glās. amigdal⁹. auellana ꝛc. Must⁹ ta tū. i. nou⁹. vñ di-
ctū est vinū mustū. i. nouū vinū. obtinuit tādē ꝓsuetudo vt mustum
substātiue p vino nouo acciperet. Sicut etiā mer⁹ ra. rū. i. pur⁹ ra.
rū. z merz vinū. i. purū vinū. Tādez obtinuit ꝓsuetudo vt cū meruz
dicim⁹ vinū intelligam⁹. Etiā dicim⁹ meratius vinū. i. purū vinū.
De lacu. i. ex lacu. vt in sili de via te sū allocut⁹. i. ex via Dicitur
aūt lac⁹ loc⁹ ille in quē torcis vuis vinū decidit. Et in grunt Nec
z neqz ille ꝓiūctiones fcāt z nō. vt ego nō scribo nec tu scribis. i. z
tu nō scribis. Quintilian⁹ accepit nec p nōetiā. Cū dicit. persolui
gra nō potest. nec malo patri id est nō etiā malo patri. Item nec z
neqz qū sequūt cū vl vo solū p nō accipiūt. vt nec cū lego ꝗ est nō
cū lego. Neqz vo dixi. i. nō aūt dixi. Fere oēs (gemeinchlich
alle) Nec dicas ꝓūter oēs. nā ꝓūter nō fcat fere. sz pariter oēs. vt
ꝓūter in hāc rē cucurrūt. i. pariter oēs in hāc rem cucurrūt. Et fere
fcat quasi. etiā fcat quādā vniuersitatē rei tpis vel loci. vt fere oēs
ita loquūt. i. fere oēs homines ita loquūt. fere vtor hac veste. i. qua
si omni tpe. romani fere orbē subegerūt. i. romani quasi totū orbem
subegerūt. Omnis z quilibet drūt. Nā ois dictio distributiua
est. Quilibet aūt est dictio fcās vnū ex multis indeterminate. vt si
mlti sint mecū pugnaturi. dicā pdeat quilibet z mecuz certet. ꝗ est
pdeat vn⁹ quicūqz ille sit. Hieronim⁹ ad vnū quilibet filioz Ha
ron. Abstinere z ptinere drūt. qz ptinere fit cū laboze qū sez ratio
ꝓtrariat sensui. abstinere vo fit sine laboze z difficultate sic nonicū
in monasteriis ptinēt. p fecti aūt z seniores abstinere dicūt. hec tū
ꝓfunctūt sepe. (Dy wil ouch so spilet mit dir kurtz wellige

spil nit mit springen oder palschlaben vff der weite auch nit mit
fechtē oder ander spil dy da mused machē den leyb Sunder ich
gieng mit dyr durch dy wald vnd holtzet vnd vber dy bühel vñ
treng mir mir den poeten dar inn ich mich wolt bewegen zu tich
ten. da selbs wirt niemant det vns der lichtuertigkeit berzeihen
mocht. vnd ahe et wer da were so mochtē wir dy einigheit haben
zu vrsach) Ludere etiā interim tecū iudis nō iniocūdis non scz
in cāpo salta aut pila aut gladiatorijs ludis siue alijs q̄ lassū ac de
fatigatū corp⁹ reddere pseuerūt. sz p siluas colles salt⁹ z nemora
tecū deābulās ac lusus tuos sū gerēs. ipsas etiā camenas ad ludū
excitarē vbi nemo esset qui nos licētie accusaret. z si qs esset facile
ipas solitudinē excusarem⁹. Ludere z iocari drūt. Ludim⁹ enī
re Vocamur vbis. vñ lud⁹ in facto est. loc⁹ in vbis Ideo dicimus
loco ne an secto lozris (vb du es im schertz oder im ernst redest)
Interdā tū pfundunt Vtē ludere etiā dicim⁹ vsib⁹ scribere. vñ z
opuscula poetar siue alioz vsu scribētū ludi dicūt Alludere aūt
est cū aliquid dicim⁹ z illud iocēter ad aliud referre studem⁹ Vtē
ludū etiā appellam⁹ scolā. vñ dī Ludi magī Et lud⁹ lēatius. i. scola
grāmatice. Etiā aliar artiū dī lud⁹ vt musice. Etiaz dicim⁹ ludos
gladiatorios sicut ludos circenses z appollinares z reliquos Nō
iniocūdis. i. iocūdis. Vñ diligenter aduerte q̄ cū positiuū exprime
re volum⁹ lōze elegātius ei⁹ significatū cū positiuo sibi ōrio ppoſi
ta negatione exprimim⁹. vt nō male scribit. i bñ scribit. Nō infel
tus bō est. i. bñ prudēs bō ē. Nō indoct⁹ iuuenis est. i. bñ doct⁹ iu
uenis est. Nōsemel. i. sepius. q̄ uis nōsemel etiā significet nūq̄
vt nōsemel ad me venit. Vbi enim nota vnā z eādem sententiā
exprimi posse orationibus ptraris. vt cū dicim⁹ lingua vernacula
(Ich han mich sein ait genug ver wundren) Hec ozo interpretatē
duob⁹ modis sibi aduersantib⁹. scz. Nō possum satis mirari. z nō
possum nō satis mirari. Hic etiā dicim⁹ nō possū satis deflere ca
sum reipublice nrē. z nō possū nō satis deflere casū reipublice nrē.
z nō possū satis queri z nō possū nō satis queri. i. lamētari. z ita in
alijs Scz videt esse ppositū ex scire z licet. Significat autē vno
mō certe vt B loco Et sepe ponit ycronice vt dicit Bernu⁹. vñ Te
rentiu⁹. Id popul⁹ curat scz. Alio mō scat sicut. i. vel B est. vt bō est
alias scz mortale. Has casdē significationes hz videlicet qd ppositus

est ex videre z licet Campus est grande atqz amplum spaciū tet
re q̃ plana sit, vñ aliqñ spaciosas plateas cāpos vocam⁹, vt rome cā
pus marti⁹ dī. Spaciū aūt hmōi cū fuerit āgustū area nominatur.
Lassus Laxus z lapsus hec tria dicūt. Lās lassū dicim⁹ tam cor
pore q̃ aio defatigatū Lax⁹ ro nō fcat latēū hz lentū molle flexi
bile nulā duriciē nullā rigiditatē habēs. Et magis ad inanimata
ptinet, vt laxi rudentes, laxi funes, laxi vestes. Lapsus aūt ad dolo
rem est, vt lapsus in errorē h̄ est casus in errorē. Fessus idem est
quod fatigatus siue corpore siue animo Defessus z defatigat⁹
dicitur is qui ita fessus est q̃ ab opere desistat quod instituerat.
Collis est mōs minor z quasi monticlus quidā. Jugū est sum
mitas montis aut ipsius collis. Alnus vero est paruus collis z fa
cilis (Ein anbeeb) Promōtoriū est mōs in mari ꝓminens. Salt⁹
dicunt parui colles z sparsi interpositis valliculis. Vallis dī q̃
introitū ab vna parte ab altera exitū hz latū z patentē Conual
lis ro q̃ introitū dūtaxat hz artū z difficilē. Accusare est rea
guere vel reprehendere. z sp vult post se acūm cum gtō, vt accuso te
insollentie, accuso te paricidū Excusare ro fcat in excusationem
adducere z vult acūm, vt excuso morbū, excuso imbrem. i. in excusa
tionē adduco morbū vel imbrē. Item excusare est aliqñ purgare.
(Vfredē oder sich entschuldigen) vt Excusemus crimē obiectum.
(Aber seit ich nit zu dyr komen mag/ ist es billeich das du zu
vns komest. Und ist das du das teust so werden vns alle ding
nach ynserm willen nach volgen. Wen ich mag sein nit lassen od̄
ich muß vmb dich in dinen abwesen sorgsam sein vnd din nit als
ein kint sunder als eines inngling zefurchten) Sed posq̃ ve
nire ipse ad te non possum. par est vt tu ad nos reuertaris. Quod
si feceris omnia nobis ex sententia succedēt. Neqz cū possum de
te absente posthac nō esse sollicitus. z adolescenti tibi ne dicā pue
ro aliqñ ñ timere Po⁹q̃, añq̃ z p⁹anteq̃. z anteaq̃ dicim⁹ z tūgūt
pletūqz cuz indicatiuo, vt Inteq̃ ad rem venio. Hosteaq̃ ad hoc
veni. Par est pro decens Est e. egāissime dicitur. ponitur etiā
pro sufficere alicui opere. vt alibi videre possis. Reuertor signi
ficat redire Interdum etiam significat venire, sicut reddo quēdo
qz capitur pro dare vt Reddite mihi sunt litere tue id est date vel
presentare, Ex sententia significat pro desiderio nostro. z cuq̃,

additur animi ꝛ dicimus Ex animi sententia, Vbi notandũ ꝙ aliud est dicere Est mihi in aio ꝛ est mihi animi. Nã est mihi in aio .i.volo vl ꝓstituo,vt est mihi in aio te velle mecũ balneari. Hꝫ est mihi animi vl est mihi cordi ꝑcat placet ꝛ delectat, Cũ ꝗ dicim⁹ ex animi sentẽtia duxi vxorẽ.intelligo qꝛ ꝑ desiderio meo duxi vxorẽ (E,ꝛ,ex,ꝑpositões m ꝛgnã hñt elegãtiã si recte in oꝛoe collocenẽ, dicim⁹ eñ, E republica.i,ex republica.e regione.i,ex opposito e diuerso.i.ex ꝓtio.E re tua ꝛ ex re nr̃a,i.ad tuã ꝛ ad nr̃aꝫ vtilitatẽ,ex tpe dicit,i,improuisus ꝛ impremeditatus dicit,vt Cesar ex tpe oia scripsit. (Succedere ꝑcat euenire ꝛ capit cũ in malã ꝗ in bonam ꝑtem,vt dñ successit ꝛ male successit, Hinc nomẽ quarte ꝛdinatõis hic successus.i,rex euẽt⁹. (Nora plrimũ elegãtie hꝫ hic mod⁹ loqũdi, Nõ possũ nõ esse sollicit⁹.i,nõ possũ facere quin sim sollicit⁹ Nõ possũ nõ legere,i,nõ possũ facere quin legã(Ich maꝫ sein nit lassen oder ich mus lesen) Nõ possũ nõ admirari.nõ possũ nõ dolere (Sollicit⁹ hõ ꝑ: dõ inquiet⁹,anxius,curis plen⁹.inter spem metũq; ꝓstitut⁹ (Timere te.ꝛ timere tibi mlt̃ũ drñt, Nã timere te est formidare te,vt timeo patrẽ (Ich fürcht meinen vater) Hꝫ timere tibi est metuere ne quid tibi mali ꝓringat.vt timeo(ich sorꝫ meines vattern) Nota ꝫ freqñtatiũ esse in omni gñe scribendi ꝙ sub ꝑma ꝛ ſcõa ꝑsona ad diuersos loquamur vt si dicã Stultũ est laborare dum nihil ꝓficis.i.aest dicerẽ. Stultũ est boies laborare dũ nihil ꝓficiũt. Si tu hic sis.aliter sentias.id est si alꝓ tales essent sicut ego aliter sentient (Was du dich mer alle tage mit er nest vnder windest der lernung der kunste des frawich mich vñ frolock dir vnd danck got das er dyr võ tugent vff ein solichs für nemẽ hat eingeben/vnd hoff du werdest nit lassen dar zu komen das du dich vnwirdigest der erberen vnd hochgelobten mannen dines vatter vnd anherren (Quod indies magis optimaꝫ artium studijs incumbas gaudeo mirũ in modũ ꝛ tibi gratulor ac dõ grãs ago ꝙ talẽ tibi ab ineũte etate animũ ꝑstiterit teqꝫ spero nõ ꝓmissurꝫ vt patre atqꝫ auo tuo optimis ac clarissimis viris indign⁹ esse videare (Indies quasi ꝑcat qõ quotidie sꝫ in hñt ꝙ indies sp cũ quodã incremẽto dõ.ideoqꝫ plerũqꝫ cũ ꝓpatuo vl aduerbio magis vl alta dictõe incremẽtũ significante iũgit̃,vt cuꝫ indies maꝫ illud lati⁹ serperet(So das ybel von tag zu taꝫ weiter vñ

breitter) Indies te magis amo. Sit⁹ liquo. crescente indies multitudie ¶ Quotidie aūt indifferēter ponit vt quotidie lego. quotidie magis te amo ¶ Indiem aūt ⁊ indies mltū drūt. Nā indiē aliquid agere est pūtis diei hre rōnē nihil cogitando de crastino ⁊ quasi sp iugit cū ꝓbo iuno. vt ego instar fetax ⁊ volucr indiē iuno. ¶ Propediē ꝓ eo mō dī quo dicim⁹ Pemodū qd fcat pene. vel quasi. ¶ Incūbere est toto pectore alicui rei faciende insistere. vt Virgi. Et alicis incūbite remis. Pucac mecū ōtio supini dicunt qui negligēter aliquid agūt ¶ Gratulari est ꝓbis ostēdere gaudiū qd ex alicui⁹ comō suscipias apud eūpm qui comō sine felicitate affect⁹ est. vt Gratuloꝰ tibi ob ꝓsolatū adeptum. Gratulor mihi ꝙ sub tali pncipe educat⁹ sū ¶ Gratari idē fcat qd gratulari. Iz illd ꝓbū dūraxat poetis ⁊ historicis pmittit Gratificor ꝓ quasi idem fcat qd gratuz facere. Gras agere ⁊ gras hre ⁊ gras referre drūt. Nā agim⁹ gras ꝓbo. Habem⁹ grās ofo vt cū memores sum⁹ accepti bnficij. referim⁹ siue reddim⁹ gras facto. Hāc drūaz Cicero nusq̄ neglexit. ¶ Ab ineūte etate. h est a pncipio etatis. vel a puericia (non iugent eff) Et nota ꝙ h ꝓbū ineo. a quo est participium iniēs dī fere sp de aliq̄ re graui vl magna. vt ineo pacē. ineo societatez. ineo bellū. ineo viā. i. incipio viā Nō dicim⁹. ineo libr Iz dicim⁹. Ineo gram. i. ꝙtrabo vel pparo grām. Iz redeo in gram dī cū sum reconciliatus inimico. Item redit in gram dī cū manumatis. vt cū ager meus iter fructus refert dicere possum. cū agello meo redeo in gram ¶ Prestare aliqñ est dare. vel pfedere. vt pstat mihi auxilium. Aliqñ pstare est exhibere. vt pstat te vir bonū. i. exhibet te vir bonū (ertzeige dich ein gutten man) Praestat te fortē vir Interdum pstare est antecellere. vt Theū. Homini hō quid prestat. i. homini hō ꝙtū aūcellit. Et tunc qñqz hz pest se etiā abltū vt Presto te doctrina. i. antecello te doctrina Inde venit nomē pstans. i. excellens. Et Prestātia. i. excellentia ¶ Cōmissurū a pmitto est qd aliqñ significat iniungere aliquid faciēdum. vt pmisi tibi hoc negociuz. Aliqñ pmittere qñ pcedit negacio. ⁊ sequitur vt vel ꝙbez. significat pmittere. Et tunc semp capit in malam partem. Vt Non pmittū vt aliquis me faciat. Cicero Nihil tibi esse pmittendū pderare debes. ꝙbē eos quos laudas tenō siliū ꝓbeas. ¶ Vt capit multis modis. Nā est pūtio causalis. vt Cōgrego mi

bi diuitias, vt familiā alere possim. Aliqñ ponit solū ornat⁹ grā, vt
Quintilian⁹. Quis credat me fecisse? vt stipē filio negarē. i. quis
credat me filio negasse stipē. Ite vt nōnūq̄ fcat postq̄. vt virgilⁿ
Vt vidi. i. postq̄ vidi. Etiā fcat quomō, vt apud eūdem. vt vidi vt
perij. i. postq̄ vidi quomō perij, vt vales. i. quō vales. Aliqñ fcat
sicut. vt ego incedo vt rex. i. sicut rex. Aliqñ fcat q̄. vt non est opus
vt fugias. i. q̄ fugias. Clar⁹, splēdid⁹, luculēt⁹. sūt adiectiua signi
ficātia merita p Metaphorā ꝑsonis attributa, vt Clar⁹ poeta, splē
did⁹ equus, ꝑclar⁹ orator, luculēt⁹ hō. Nobilis aūt z clar⁹ dicūt
Nā clar⁹ sp in bonā partē accipit, Nobilis vo aliqñ in malā, vt no
bile scortū, z nobilis meretrix dī. Sicut etiā famosus aliqñ acci
pit in bonā ptē, vt Iuuenal. Famosos equitū cū dictatore magros
Idē, Famosa ad menia legi. Sepe vo accipit in malā ptē p infa
mi z turpi, vt famosa mīt z turpis. Et in legib⁹ est titul⁹ de accusa
tōe famosa. Ad hūc modū gloſus fcat plenū glē. Vt apō Theē.
dī. Gloſus miles, z ita i mlris alijs. Videare potiⁿ dixim⁹ q̄ vid
aris. ad cutādū nimiā freqntiā lrē o. Nā si dixissemus optimis z
clarissimis viris indig⁹ videaris. nimia essz hui⁹ lrē inculcacō. ideo
videare, potiⁿ dicēdū fuit. Sepe tū nulla cā cogēte. doceare. q̄ do
cearis dicim⁹. Et ita in alijs in quo standum est soli artiū iudicio.

Der lafft ist die widerumb heilsam worden, wann yetz in tryen
moneten ist nyemant ann der pestilentz gestorben. Unser mit wō
er synt schier alle wid in die stat komen. vbgenomen marius dē
ich am forderſten noch dyr lieb hab. Der wonet noch zu Lene
dig. Aber wir wartent syn morgen oder über morgen. also hat
mir syn schulweiser den fordern tag zuembottē. Do er syn iungſ
fübe beym sendet. Aber das geet dich nit an. Dic iā aer saluber
trim⁹ est. nemo in trib⁹ mēsib⁹ postilētia perijt. Ciues fere oēs in ci
uitatē redierūt. dūmaxat Marti⁹ (quē ego scōz te diligo) adhuc Ve
netias incolit. eū cras aut pendie expectam⁹. ita mihi nudiustertiⁿ
pedagog⁹ et⁹ nūciauit. cū eo die catulos et⁹ z pullos domū misisset
Sz h nihil ad te. Dic. illic. z istic dicūt. de quo vide in rl'a quinta
secūdi libri. vt hic est salubre celū (bie ist ein heilsamer lufft) Cum
aūt loquor de loco vbi tu habitas dico Istic sunt amenissima pra
ta. Cū vo incidit ꝑmo de loco in quo neqz tu es. neqz ego. dicō Il
lic sp magna multitudo aliū est (Woselbs ist all wez ein gros me

nigē det vogel) Ciuitas z vrbs dtñt. Nā ciuitas ciuiū est z vni
tas. Vrbs vo locū significat. dic ḡ. Nisi famulū ad vrbē wienñ.
Et ciuitas nra nūq; deficit a cesare. Inter salubre z sanū ꝗ in
terest. Salubre ē qd dat sanitatē. vt aer. cib⁹ z hmōi. Sanū vo est
cui inest sal⁹. vt hō z alia dicūt. ꝓ sana. aer aūt salubris. Tam
hec vocabula ꝓfūdunt. nā solem⁹ dicere san⁹ cib⁹. san⁹ pot⁹. Et no
tādū q; sepe celū accipit. p aere. vñ bñ dicim⁹. Hic salubrimū est
celū. i. salub errim⁹ est aer. hic celū est clementi⁹ solito (Der luffte
ist die mültsamer dañ et gewölich ist) Scōm fcat mlta Prio
bz notissimū illū sensū. vt fm platonē loquoz. fm pitagozā disputo
Aliqñ fcat iux. vt virgi. Pulcib⁹ illa quidē illecebris z plena fm
flūina. i. iux. Aliqñ fcat post. vt hic. quē fm te diligo. i. Qñqz fcat p
vt fm te ītē do. i. do ītem p te. Incolit. i. habitat. z de exteris
dūtaxat dz. hinc inquilini z incole qui in alieno habitāt opido. O
ppidani vo qui bitāt in suo Perēdie fcat illō qd vulgares dicūt
p⁹ cras. dz eñ pēdie de die seqñti p⁹ crastinū die. hinc dz dies pen
din⁹. i. dies ab hinc terti⁹. Pridie vo nō fcat diem aūhesternā. vt
vulgo dz. Sed pdie dz de pozi aliquo die. nō referēdo ad pñs in
quo sum⁹. sz ad aliū quēdā die. Ita eñ postridie dz de posteriori
die nō a die pñti. sz ab altero quodā die. vñ pdie nō solū dz de tpe
ptō sz etiā de futuro. Et postridie nō solū de futuro. sz etiā de ptō
Exēplū de ptō sit tale. Pridie q; cesar vrbē intraret. p fecti sunt ei
obuiā pres. i. die pcedēti quo cesar vrbē intrauit. De futuro exēplū
Pridie q; iter ingrediamur petam⁹ a cesare ꝓmeatū. i. die pcedēti
quo iter ingrediemur ꝛc. De postridie de ptō dicas ꝗ mō. Postri
die q; cesar vrbē itrauit oēs legati discesserūt. Et de futuro sic. Po
stridie q; cesar decesserit mihi quoqz erit adeūdū Et nota q; illa
aduerbia pdie z postridie p⁹ se freqñter bñt aduerbiū q;. vel gtiñ.
vt pdie ei⁹ diei. vñ. Qui pdie q; patereť. Nudiusterti⁹ dz de
die pcedēti die hesternū (den vordern tag) Ita Nudiusquarti⁹ dz
de die añcedēte die tertiū. At nō pcedim⁹ vltra. Nā non dicimus
nudiusquint⁹ vel nudiussextus ꝛc. Sicut etiā dicim⁹ biduo triduo
quatriduo. z nō vltra. Etiā nō dicim⁹ nudiussecund⁹. qz p illo ba
bemus heri. Pedagogus nō dz ludi mgr. sz is qui domi tene
mus ad sequēdos atqz erudiendos pueros nros Nunciare est
vbis alicui⁹ absentis aliquid significare, vñ nomē nūcius. Et fm

Liber.III.

Seruum, Nuncium neutri gñis fcat id qd nunciatur. vt attulistī mihi bonū nunciuz (du hast mir gut borschafft bracht) ¶ Catuli licz videat nomē dicū a cane. tñ catuli nō sūt solū filij canū sz oim feraz. pētū. z muriū ¶ Pulli vo pecoz dicūt. vt pulli equoz asinoz muloz. ac suiū z piscīū at magnoz piscīū nati etiā catuli vocāt Pinnuli vo sūt ceruoz. capraz. dammaz. lepoz. z s'liū ¶ Nihil ad te ꝑ loci. i. nihil ad te ptinet. Aliqñ significat nihil in ꝓpatiōe tui. Vt Johānes est doct sz nihil ad te. i. nihil in ꝓpatiōe tui. Thais est pulcra sz nihil ad hāc nrām filiā. i. nihil ad ꝓpatōez filie nostre Da mit sey frelich/vnd schick dich zu dyner widerkunfft. O ein seliger vñ frelicher tag, der wirt so wir vñ faben vnd hüssē mügē ¶ Cura vt valeas. teqz ad reditū para. O felicē z ē iocūdū diē qdo te amplecti ascularīqz poterim. Vale ¶ Cura vt valeas. i. da opam vt valeas. dicim. etiā. cura valitudinē tuā. cure sit tibi valitudo tua Curā habeas valitudīs tue. Nonīē etiā cura ꝑ studio z diligentia. vt studūs lēaz oī cura atqz industria incūbo (Ich than allen myn flyß zu der lernunge) ¶ O iūgit qñqz ntō. vt O fortūati quoz menia surgūt. Aliqñ cū actō. vt hic. O felicē illū z iocunduz diē. Aliqñ ꝓ ptermittit z tñ ozo eandē vim hz. vt indignū facin. i. o indignū facin. Et in hmōi ozoib. nō est aduerbiū vocādi. sed poti. interiectio indignādi. vl alteri. significatōis. nā cū est aduerbiū soli vtō casui adiūgi solet ¶ Osculari dī ē bū ꝓūe qd vēit a nomine osculū. qd qñqz fcat paruū os nā est diminutū ab os. Aliqñ fcat basiū eo q osculātes restringūt labia. z faciūt puū os. Hoc tñ inter se drīt. Osculū pij amoris est z caritatis. vt pīs in filiū. z filij in patētes. Basiū vo lasciuiū est inter amātes. Qz suauiū accipit in vtrāqz ptē (Sehen zu. viterbie. Am nüen iore. nach xpi gedurt. M. cccc. lxxix. ¶ Date Viterbij. Anno salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo nono. ¶ Date. i. littere iste date sūt. pōt tñ dictio date ꝑtermitti. z sic scribi. Viterbij tertio nonas marcij. z tūc subintellīr date. vl scripte. vl aliqd sile. Aut sic scribe. ex castris. ex vrbe. ex wiēna. ex argētia. Tertia die ianuarij. Anno dñi. m. cccc. lxxix Kl'de dicūt q ꝑ ꝓma die mēsis. ā. z ido in vnoquoqz mēse appellat kl'e. Oli apd romāos ꝓuocata plebe quot dies a kl'is ad nonas supessent ꝑnūciabat. Et dī a calo ē bo greco qd est voco. Et declinat dūtaxat in pl'i nūero. vt etiā none. z idus pl'io

numeri sunt tñ. Dz aũt quisquis mensis certos dies qui idus/aut nonas dicũt, de quibus sunt ꝗsus. Dar mai iul oc sex. alijs dato bis duo nonas. Octo tz idus mensis ꝓhaliter ois Vetustã itaqz diez mensiũ ꝓputatõez si voles scire In ꝑmis ꝓsidera die cuiusqz mẽsis kl̃ talis mẽsis appellari. Deinde scõa dies mẽsis dz q̃to vel sexto nõas/ꝑm q̃ talis mẽsis ꝗtuor aut sex nonas bz. p⁹ nonas incipe ꝓputatõz ab idib⁹ scz primã die p⁹ nonas appellabis octauo id⁹. z ita ꝓtũabis ad finẽ iduũ. p⁹ id⁹ dies. xix. vel. xviij. kl̃. xvij. kl̃. xvi. kalendas/ꝑm q̃ mensis vel tot kl̃ tot kalendas habeat. Dẽs aũt kalẽde nõ denoĩnãt a mẽse in quo ponũt/sz a mense sequenti. Quot aũt kl̃as/id⁹/z nonas quisqz mẽsis habeat vide in tabula.

	idus	nonas	kl̃as
Januarius	octo	quattuor	xix.
Februarius	octo	quattuor	xvi
Martius	octo	sex	xvij
Aprilis	octo	quattuor	xviij
Maius	octo	sex	xvij
Junius	octo	quattuor	xviij
Julius	octo	sex	xvij
Augustus	octo	quattuor	xix
Septẽber	octo	quattuor	xviij
October	octo	sex	xvij
Nouẽber	octo	quattuor	xviij
December	octo	quattuar	xix

Nec istud ꝑtermittẽdũ est q̃ dicim⁹ kl̃as ianuariũ z ianuarias. Februarũ z februarias. Martij z martias. Aꝑlis dũtaxat aut aꝑles z non aꝑilias Maij z maias. Junij z iunias. Julij z Julias z quintil. nã iul⁹ olim appellat⁹ fuit quintil. augusti z augustias z sextil' qz ꝗ̃ nomine etiã august⁹ vocabatur qũqz. Septembris z septẽbrias z septẽbres. Octobris octobrias z octobres. Nouẽber nouẽbrias z nouẽbres. Decẽber decẽbrias z decẽbres. Quare quilibet dz iulius z sextilis dz august⁹. Rũdeo qz veteres incipientes annũ a martio eundẽ solũ in decẽ mẽses diuiserũt. Et sic mẽsis quinq̃ iul⁹ est dicebat quintilis. qz quint⁹ in nũero mẽsiũ. z sextilis. qz sext⁹. postea septẽber. october. nouẽber. december. dicti sũt. qz septim⁹ octau⁹ non⁹ decim⁹ ab imbre. i. martio in quo fiũt imbres.

Sequit epl̃a p fuas partes ꝓtius exposita

Nicolaus perot⁹ põtifex simpõtin⁹ Johãni perotti fris filio. S. p. d. reddite mihi fuerit lr̃e tue/q̃ magnã nob voluptatẽ attulerũt. Ex his eñ intellexim⁹/z tibi bũ esse. z me abs tenõ mõ diligi. sz etiam vehemẽter amari. Ego quoqz (mi Johannes) amo te mutuo/teqz

non secus(ac vitam propriam)cax habeo, z cū sine te sum./dimidia
aie mee carere videor./q nisi dignitatis mee rōnē hēz./adolarem
mox in suburbanū tuū./neqz vna tecū cū p̄dioris tuis./z pomariok
z ouiculis oblectarē. Legerē tecū oluscula./decerperē vuas./collige
rē poma./nō deesset vindemie./mustū de lacu degustarē, nec ab his
q̄ fere oēs h̄ tpe p̄sueuerē abstinerē. Luderē etiā tecū intercim ludis
nō inlocūdis nō sez in campo saltu vel pila aut gladiatorūs ludis
siue alijs que lassam ac defatigatum corpus reddere consueuerūt.
Sz q silvas z colles z saltus z nemora tecū deābulās ac lusus tuos
fū gerēs ipas etiā camenas ad ludū excitarē vbi nemo essz qui nos
lederē excusaret. At si quis esset facile ipsū solitudinē excusaremus.
Sz postq̄ venire ipse ad te nō possū./par est vt tu ad nos reuertaris.
qd si feceris./oia nobis ex snia succedāt. Neqz enīm possum de te
abscēte posthac ēē sollicit⁹, z tibi adhuc adolescēti (ne dicā puero)
aliqn nō timere./q indies magis optimax artū studijs incumbas
gaudeo mirū immodū./z tibi gratulor./ac deo grās ago q talē tibi
mēte p̄stiterit. Neqz spero nō p̄missux vt pēe ac ano tuo optimis z
clarissimis viris indign⁹ eē videare. Hic iā aer salubertim⁹ est. Ne
mo iā trib⁹ mēsib⁹ pestilētia p̄jit. Viuos fere oēs in vrbē redierūt.
Mari⁹ dūtaxat (quē ego sedz te diligo) adhuc Venetias incolit.
eū tū cras./aut pendie expectam⁹, ita mihi nudiustertij⁹ pedagogus
ei⁹ nūciauit, cū eo die catulos ei⁹ z pullos domū misisset, sz h̄ nihil
ad te. Cura vt vales, teqz ad reditū para. Vale felicē illū z vere iocū
dū diē quo te āplecti./oscularīqz poterim⁹. Vale. Date Viterbij.
quarto kl̄as nouembris. Anno salutis. M. cccc. lxx. nono.

De figuris secūdū Donati

Figura (q̄ grece schema dz) est vicij cum ratiōe necessitatis./ornatusve grā p̄missū. Diuidit aūt figura in schemata lexeos./z schemata dianoeas. Rursus figure vel schemata lexeos./vel sunt locutōis./vel p̄structōis. Figure locutōis sūt vicia q̄ peccāt in vulgo mō loq̄ndi, vt cū dicā./relliquias duplicil./cū vsus vnū dūtaxat requirat. Sz figure p̄structōis sūt q̄ peccāt ō p̄ēz oēs p̄texū. His itē figura locutōis./vel est scema vel tropus vel metaplasm⁹.

De Barbarismo z Solocismo.

Hē sunt figure p̄sus abiciende./neqz in vsu quoqs pac